

jo prilepila sardinskemu kraljestvu, šteje 9 dežel ali provinc (deželo Milan, Pavia, Lodi, Bergamo, Komo, Sondrio, Brescia, Kremono in Mantovo). Vse te dežele skupaj merijo 375 kvadrat-milj; prebivavcov pa štejejo 2 milijona in 725,740, med katerimi je 2 milijona in 667,202 katoličanov, 666 protestantov, 2965 pa judov. — V beneškem kraljestvu pa se šteje prebivavcov 2 milijona in 300,997. Število prebivavcov lombardo-beneškega kraljestva se je od leta do leta množilo. V vsem skupaj je 813 občin ali sosesk, ktere merijo 414 avstrijskih kvadrat-milj. Po tem takem je naše cesarstvo po odstopu Lombardije zgubilo čez polovico dosedanjega lombardo-beneškega kraljestva. Lombardija je rodovitna in posebno blagoslovljena dežela; njeni kmetijski pridelki so obilni, njena živinoreja napravi veliko mleka, sirovega masla in sira; svilarstvo (židna reja) ji naklanja veliko bogastvo. Kakor pa je Lombardija bogata v kmetijskih pridelkih, tako revna je, razun židane robe, v obertnijskih izdelkih. Kolikor teh potrebuje, plačuje z unimi. Zato je Lombardija od nekdanjega avstrijskim obertnikom in fabrikantom ljuba dežela, kamor so veliko blaga prodali, in po pregovoru, ki se iz ust mnogih naših fabrikantov vsako leto sliši: „Letos je na Laškem (to je, Lombardo-Beneškem) kupčija „dobra“ ali „slaba“, je štel marsikter dunajsk in česk fabrikant dobro ali slabo kupčijsko leto.

Dežele nove italijanske ali laške zveze.

Laške dežele, iz katerih ima obstati prihodnja „talijanska zveza“, se verstijo po velikosti zemlje in po številu prebivavcov tako-le:

1. Napolitansko z 2033 geografičnimi kvadrat-milijami in 8 milijoni in 704,472 prebivavci,
2. Sardinija in Lombardija z 1764 milijami in 7 milij. 641,824 prebivavci,
3. Papeževe dežele z 748 milijami in 3 milijoni in 6000 stanovavci brez 10,000 judov, kateri tudi tukaj stanujejo,
4. Beneško z 433 milijami in 2 milijoni in 281,732 stanovavci,
5. Toskana z 397 milijami in 1 milijon 815,686 prebivavci,
6. Parma z 112 milijami in 500,000 prebivavci,
7. Modena z 109 milijami in 600,000 prebivavci.

* Imenitna palača Tuillerije v Parizu, ki se imenuje „Tuilleries“, in v kateri stanujejo francozki kralji in cesarji, je dobila svoje ime od cegelnice (Ziegelhütten), ki so nekdanj na tem mestu stale. Katarina Medicijska je leta 1564 zidala to kraljevo poslopje.

Čertice iz dnevnika.

Spisal A. K. Cestnikov.

II. *)

Šiška in Servola.

Iz Tersta v Servolo do „Beniča“ je ravno tako deleč, kakor iz Ljubljane v Šiško do „Žibertova“. Korakov sicer nisem meril, minut tudi nisem štel, pa kaj bi imelo vse zmerjeno biti! Jaz pravim, da je tako; kdor ne veruje, naj se prepriča sam; saj mu ne branim. Mati Žibertova mu bode, kakor vsakemu gostu, dobro postregla, pa tudi pri Beniču mu ne bo treba stradati. Omenim pa, da ostrige servolanske niso tako okusne kakor so klobase Žibertove.

Ko sem šel prvokrat v Šiško, me je spremljal iz Ljubljane melanholični prijatelj Groga. Moj temperament se je ravnal po temperamentu mojega tovarša, toraj sva kaj ozbiljno stopala po cesti, ktero so posvetile stopinje očeta

Vodnika. Nekako milo mi je bilo pri sercu, ko stopim na vert Žibertov ter zagledam leskeče čerke na slavivnem kamnu Vodnikovem. Čudne misli prehajajo domoljuba na tem mestu; nekak čaroben duh veje povsod; serce bije hitreje, spomin se sbudi na nekdanje čase, duh preleti v trenutku sto let!

Čisto drugačno lice je imelo moje prvo potovanje v Servolo (po domače Škedenj). V veselem društvu mladih študentov sem jo mahal ob bregu sinje Adrije prepevaje domače pesmice. Kar prihajajo za nami Breškice*) na ponižnih živalicah, ktere je narava obdarovala s precej dolgimi ušesi. Te živalice dolgotuho nosijo dan na dan vsako jutro kruh v Terst, nazaj domú pa imajo visoko čast, da smejo svoje gospodarice nositi, ktere nekako vitežko sedijo na zverženem herbtu oslovskem. Ko nas dojdejo ponosne jezdarice, poskačejo urno z oslov, ter nam ponujajo za mali denar gerbave herbte poterpežljivih živalic. Brez odloga se spravimo vsi na Pegaze, ter jašemo v urnem teku proti Servoli. Potrebno se mi zdi omeniti, da v teržaški okolici ni nič posebnega, ako se kdo vsede na osla. Ako hoče gospod inštruktor svojemu učencu veselje napraviti, mu najme osla za eno ali dve uri, da vidi mlada kri, kako se raduje pohlevna živalica nad — nad malim študentom.

Od Servole nič ne vem povedati. Lahko zna biti, da so jo Rimljani sozidali, pa jaz ne vem. Cerkev je nova, turn pa je že star; cerkev je žolta, turn je pa črn in stoji od cerkve nekoliko oddaljen čisto sam kakor panj v hosti. Nad cerkvenimi vratami je nekaj zapisano, pa ne vem kaj; nisem mogel brati, ker sem bil očala domá pustil; hlida je namreč hud veter, pa sem se bal, da bi mi jih ne odnesel v morje. Ribice bi sicer imele veliko veselje nad takim orodjem, vendar bi jim ne pomagalo kaj, ker vidijo brez očal bolje kakor marsikdo drugi z očali in cvikerom. Kar se tiče očal, sem zapazil, da Teržačanje ne nosijo tako splošno pluznih koles na nosu, kakor gospodje drugih mest. To je menda znamenje, da Teržačanje ne marajo dosti za učenost. Po drugih mestih, v katerih učenost kaj več velja kakor prosti materializem, so očala dosti bolj čislane, ker so znak učenosti. Zato jih rad natakne marsikteri ferkolin, ki ima oči zdrave, da ljudje vidijo, kako mu učenost gleda iz očal.

Rad bi še pisal naprej, pa ne vidim več. Luč že umira, obervi se mi že stiskajo, vse, vse me že opominja na posteljo. Zunaj tudi nekaj ropoče in straši. Lahko noč tedaj!

Slovanski popotnik.

Mlinarjev Janez, slovenski junak ali vplemenitenje Teharčanov. Spisal po narodni pripovedki iz srede 15. stoletja Fr. Kočevar. Natis K. Albrecht-a u Zagrebu 1859.

„Mlinarjev Janez“ se je v „Novicah“ prikupil svojim bravcom tako, da so s tem celi knjižici že sami kritiko polno hvale pisali. Kakor je bil v „Novicah“ za pokušino podani odlomek od konca do kraja mičen, tako je tudi cela povest, skozi in skozi naudana narodnega duha, ki je rodil pripovedko na Štajarskem v 15. stoletji. Razločuje se le pisava v „Novicah“ natisnjenega odlomka od pisave cele knjige v mali pešici tistih malenkost, ki so se nam v premembi nekterih besed in oblik potrebne zdele, da se — pri vsi svobodi, ki jo v pisanji radi dovoljujemo svojim častitim pisateljem — vendar v poglavitnejših rečeh ohrani „Novicam“ navadna raba slovenske besede. Tako, na priliko, pri vsi svoji iskreni ljubezni do sorodnih južnih bratov in pri vsem hrepenjenji po vzajemnosti slovenski ne

*) Breškice se imenujejo kmetice med Basavico in Koprom, ktere se od Mandrijark znatno razlikujejo po opravi. Niso tako verle kakor so Mandrijarke, čeravno so tudi nektore prav snažne in zale. Nosijo pozimi čohasto čiško sukujo, v ktero se zavijajo v hudi burji, poleti pa imajo avitlo-černe janke brez rokavov. Pisatelj.

*) „Kdo bo vsemu svetu pogačo namesel?“ more pač res vsak potopisec reči, — ergo smo ad acta djali čertice v potopisih. Vred.

smemo svojega boljega in starejega blaga, ako ga tu in tam imamo, nikoli zamenjati s slabejim, novejšim; ne tedaj, da bi pisali: „naše prijatelje smo zgubili“ namesto svoje, — ne da bi kdaj zanemarjali „genitivum negationis“, — ne da bi kdaj pisali: „vsak človek v tej okolici mi je poznat (bekannt)“ namesto „znan“ itd. Ker (ne kjer) se radi bližamo svojim južnim bratom, posnemajmo jih v pisavi predloga *u* namesto našega dosti preobilnega *v*, ki ima le malo pravice; če pišemo uže, zakaj pišemo vbog? — če pišemo uzrok, zakaj ne pišemo unuk? — če pišemo ugasniti, zakaj ne tudi ustanoviti? itd. — in kadar pišemo po njih oblikah, ostanimo dosledni v tej pisavi; če že pišemo „u Ljubljani“, pišimo potem tudi „u naših krajih“ itd.; — varimo se, ker že svoje germanizme grajamo, da ne posnemamo germanizmov drugih. Bližanje horvaško-serbskemu narečju je lepa reč; tudi naj nam je sveta dolžnost; al kdor to pot nastopi, nastopi težko pot, ker mu je treba spred in zad oči imeti, da vsaki hip ne zaide v staro mu navadno pisavo in ne napravi neprijetnega ričeta. Ne, da bi kdo mislil, da vse te opombe veljajo našemu „Mlinarjevemu Janezu“; omenili smo le to in uno pri tej priliki, ker je ravno beseda tako nanesla. Knjižica „Mlinarjev Janez“ ni sicer brez slovniških pogrškov in ni brez germanizmov, — pa kdo bo v takem mičnem delu, v katerem od konca do kraja veje narodni duh, v katerem se bere toliko pravih domačih izrekov, in v katerem nas razveseljuje toliko lepih prilik in izverstnih pripodob, da človek mnogokrat v podobi živo pred seboj vidi, kar mu beseda pravi, — kdo bo — rečemo — pri toliki notranji vrednosti celega dela se spodtikoval nad takimi rečmi, v katerih nobeden ni brez madeža in kritikar spet kritikarja, govor protigovor najde. — Natis knjižice je ličen. Dobiva se, kakor smo zvedili, delce sedaj samo še pri gosp. pisatelju v Zagrebu.

Šmešnice.

* Nek pijanec za vročnico bolan leži in v eno mer toži, da ga neprenehoma huda žeja muči. Ko vidi pri postelji zdravitelje posvetovati in pričkati se, s čim bi žejo pregnati mogli, naš bolnik jezno skrikne: „Gospodje, dajte mi raji vročnico pregnati, — žejo si znam sam ugasiti“.

* Nekemu novincu je korporal očital, da je njegova puška zmiraj rijava. „To nič ne dé — se novinec izgovarja — rudeče lisice najhujše grizejo“.

* Dva revna študenta, spijoča v eni postelji, slišita natihoma okno odpirati in tata v spavnico lesti, ki je v tami okoli sebe tipal. „Mene je sram“ — šepeta en študent svojemu tovaršu, da tat celó nič pri nama najdel ne bo. „Zadéri se nad njim!“ — je djal drugi — „morda nama straha še kaj spustí, kar je drugod ukradel“.

Dopisi.

Iz Siska 17. julija. Mir, ki je bil tako rekoč čez noč sklenjen, je tudi naše špekulante nekoliko osupnil, in menda je zavoljo tega žitna kupčija pri nas ta teden precej tiha. Le kakih 4000 vagánov koruze se je po 2 gold. 10 — do 2 gold. 20 kr. nov. dn. spečalo, čeravno je skor pri vsaki robu cena nekoliko odjenjala; pšenico derže po 4 gold. 50 do 4 gold. 80 kr., oves po 2 gold. 45 do 90 kr., soršico po 3 gold. 14 do 3 gold. 40 kr., tripolico po 3 gold. 35 do 3 gold. 75 kr., ječmen po 1 gold. 95 kr. novega dnarja. Ker so vode sila majhne, že za ladije je delj časa velika težava, in če bo taka suša še dalje terpela, tudi čolnov za ljudi ne bo voda več nesla.

Iz Tersta 20. julija. — Ljube „Novice“! Povedale ste nam v svojem zadnjem listu smešnico, da neki tergovec s suho robo je po prihodu iz Tersta pripovedoval svojim radovednim sosedom veliko posebnost, da je tisti „ver-

toglavi türn“, ki pri morji stoji in ki je poprej cele noči okol sebe berlel, nedavno na obé očesi popolnoma oslepel, da pa našemu tergovcu ni znano, kdo je kriv tega oslepljenja. — Ta reč je pa taka-le: Na sv. Florijana večer, če se ne motimo, je letos zadnjič svetila luč našega svetilnika, in to za tega voljo, da ne bi prijadrili sovražniki ponoči v naš zaliv in se še naverh norce iz nas delali, da smo „vertoglavca“ v pripomoč njih ošabnih namenov prižgali. Saj se tudi mi nadjamo, da v selu, kodar naš tergovec biva, luči gotovo zato ne prižgejo, da bi tatje ponoči ložej v njih hrame smukati mogli, ampak le v svojo korist. Kar pa zadeva besedo, da je oslepel naš „vertoglavi türn“ na obé očesi, je ta tolikoveč bosa, ker ima le eno samo oko, pa skorej večje ko so hišne duri našega tergovca. Tudi vertoglavca ni berlel ponoči, ampak je že več ko leto in dan prav lepo in kaj čisto svetlobo okolj sebe cedil. Zvečer 15. dan t. m. smo spet zagledali luč svetilnika, ki smo je pričakovali še bolj željno, kakor pa naši verli sosedge Ljubljanci v meglenih zimskih časih prijaznega sija ljubega solnca. Bog daj, da bi nam dolgo in dolgo v miru svetila! Parobrodi švigajo pale urni ko ostrovidi sém ter tjé in barke se zibljejo polahno kakor modri labudi proti luki. Na gradu so dali slovó žolto-černkljasti zastavi — gotovo ne k časti nemškemu Mihatu — in spet nas pozdravlja navadna domača s svojima dvema rudečima, v sredi pa z belim brunom. — Naj Vam še povem, da smo tudi osnovali tukaj bratovščino zoper kletvino in rotnje. Da bi le kaj opravila! Al če se bo v bratovščini več takih našlo, kakor smo slišali unidan dva se prepirati: ali je tudi to rotnje, če kdo pravi „Pri moji kokoši!“ bo bratovščini še — dohtarja treba in pa posebnega besednika! — Da imamo tukaj zmirom novic dovolj, je naš tergovec govoril resnično, pa je tudi res, da Terst brez teržtva je to, kar riba brez vode, tič brez peruti in pa naš tergovec brez suhe robe in brez konja. Z Bogom!

Iz velih Mun v Čičarii 16. julija. — Veseli smo pričakovali obilne žetve od malo polja in se veselili Božjega blagoslova, kar pride včeraj okoli poldné huda ura in taka strašna toča (grad), da že dalj časa ljudje ne pomnijo take; vse kar je dosegla, je čisto pomlatila; sadje, kterege se pač malo pri nas najde, razun kakošne slive, je več od polovice pokončala; zelja, malo poprej presajenega v zelnjake, ne bo skoro nič; z eno besedo: slabo leto nam žuga. — Kako daleč pa je ta nevihta segla, nam ni še znano. — Sliši se, da po Kastavščini sém ter tjé pa tudi po drugih sosednih krajih krompir že zeló črn prihaja in gnjije; pri nas pa vendar od te uime še ni nič glasa. — Naši ljudje silno vrejo v Polo z vozmi in konji, kjer neprenehoma pri morji terdnjave in druge stavbe delajo za brambo pred Francozom; zaslužil si je res že marsikter kosček kruha, akoravno je ondi vse drago, in je kraj nevaren nalesti merzlico kakor si bodi. — Ni dolgo, kar je razsajala pri nas huda otročja bolezen: gerlo jih je začelo boleti, da niso mogli lahko požerati, in silen ogenj jih je terl; nekterim je tudi vrat celó otekel; malokteri je ostal. Kakošna bolezen je nek to? *)

Sajovec Jakob.

Iz Novega mesta 21. jul. Danes je na obešalnicah smert storil tisti grozoviti morivec Janez P****, od kterege je marsikteri naših bravcov čudno novico slišal, da je po dopernešenem umoru umorjenega prekrižal in nad njim molil. C. k. kresijna sodnija novomeška ga je zavolj javne posilnosti z nevarnim žuganjem in zavolj razbojnega umora v smert obsodila in najvišja sodnija je to osodbo poterdila. Naj povemo našim bravcom to prigodbo, kakor jo je sama c. k. novomeška sodnija v domačem jeziku razglasila: Janez P**** po domače M., 27 let star, neoženjen, lastnik vinograda, rojen v Derganjem selu, no-

*) Berž ko ne so bile ruske ali škarlatna vročica (Scharlahfieber), ktera je tudi v drugih krajih letos mnogo otrok zadavila. Vred.